

1051 / 257/9/97

Exnr. 14 van 20 Exn

NOTA

MINISTERIE VAN DEFENSIE

4/2
HINL

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor

- CS
- HACIV
- HAO
- HAVI
- HAMIDKL
- HAMIDKLu
- HAMIDKM

Nummer
DIS97001825

Datum
18 april 1997

Onderwerp:
Inlichtingenbulletin

1. Hierbij doe ik U toekomen Inlichtingen-Bulletin nr. 14/97 van de MID.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

 mr. J. [Redacted]
 Brigade-generaal

Bijlagen

Opsteller

Doorkiesnummer

- 1 -

drs.

070 - 3188087

[REDACTED]

INLICHTINGEN-BULLETTIN NR.:14/97
(17 april 1997)

Handwritten notes:
11111
[unclear]

RUSLAND

Afkalving maritieme afschrikkingsmacht

Indien het START-2 verdrag door het Russische parlement wordt geratificeerd, moet in 2003 het aantal nucleaire gevechtsschepen zijn teruggebracht tot 3000. Hiervan zijn 1650-1750 op nucleair voortgestuwde strategische onderzeeboten (SSBN) toegelaten. De Russische marineleiding heeft echter in maart verklaard dat de vloot SSBN's door gebrek aan onderhoud in een dusdanig hoog tempo aan het afkalven is, dat Rusland in 2003 niet meer dan 1000-1200 op onderzeeboten gestationeerde strategische kernwapens zal overhouden in plaats van de geplande 1650-1750. Deze uitspraken komen overeen met MID-projecties van de ontwikkeling van de Russische marine.

ARMENIË

Russische wapenleveranties

De voorzitter van de defensiecomité van de Russische Doema, [REDACTED] heeft begin april in een besloten zitting van het parlement verklaard dat aan Armenië, naast de al eerder bekend gemaakte wapenleveranties in de periode 1993 tot en met 1996, ook een achttal SCUD(-B)-systemen met in totaal 32 raketten is geleverd. Tevens zouden Armeense bedienaars en specialisten voor de SCUD-B in Rusland opleidingen hebben gevolgd. Waarschijnlijk is hier sprake van de overname door Armenië van Russische SCUD-systemen na de opheffing van een Russische raketbrigade in 1993.

Volgens [REDACTED] werden deze leveranties uitgevoerd met medeweten van de voormalige Minister van Defensie [REDACTED]. Na diens aftreden werden de leveranties gecontinueerd zonder dat zijn opvolger, de huidige Minister van Defensie [REDACTED] daarvan op de hoogte zou zijn geweest. Intussen zijn tijdens het onderzoek naar de illegale wapenleveranties [REDACTED] de voormalige Chef Generale Staf [REDACTED] en de recent ontslagen bevelhebber van de landstrijdkrachten [REDACTED] gehoord.

Wanneer Armenië daadwerkelijk in het bezit zou zijn van SCUD(-B)-systemen, dan heeft het een extra drukmiddel tegen Azerbeidzjan om te voorkomen dat het conflict rond de enclave Nagorno-Karabach op de spits wordt gedreven. De SCUD-B heeft namelijk een bereik van 300 kilometer en stelt Armenië in staat om bijna geheel Azerbeidzjan te bereiken.

TURKIJE/ ISRAËL

Uitbreiding samenwerking

De Israëlische Minister van Buitenlandse Zaken [REDACTED] bracht op 8 en 9 april jl. een bezoek aan Turkije en voerde overleg met de Turkse premier [REDACTED], alsmede - separaat - met de Chef van de Turkse Generale Staf Itgen [REDACTED]. Deze had aan het hoofd van een aanzienlijke delegatie al in februari jl. Israël bezocht.

Het belangrijkste doel van het bezoek van [REDACTED] was het aanhalen van de bilaterale economische banden. Overeengekomen is de bestaande handelsobstakels met ingang van het jaar 2000 op te heffen. Premier [REDACTED], leider van de dominante islamitisch fundamentalistische Refah-partij, is echter gekant tegen uitbreiding van de betrekkingen met Israël. Hij is een voorstander van het versterken van de contacten met landen als Iran en Syrië. Niettemin heeft [REDACTED] al in 1996, onder grote druk van de Turkse militaire leiding, akkoord moeten gaan met een militair-politiek samenwerkingsverdrag met Israël.

De Turkse militaire leiding hecht grote waarde aan nauwere militaire samenwerking met Israël, met name op het gebied van geavanceerde technologie. Deze samenwerking behelst onder meer een contract voor de Israëlische defensie-industrie ter waarde van US \$ 650 miljoen voor de modificatie van 54 verouderde Turkse F-4 Phantom jachtvliegtuigen. Daarnaast is er sprake van modernisering van circa 300 Turkse M-60 tanks. Van militair-politiek belang is dat de Israëlische luchtmacht inmiddels oefenvluchten uitvoert in het Turkse luchtruim, inclusief het grensgebied met Iran, Irak en Syrië. Volgens sommige bronnen betreft dit ook verkenning van militaire objecten in deze drie landen. Er zullen tevens gezamenlijke luchtmacht en marine-oefeningen, alsmede opleidingen gaan plaatsvinden. Hoewel dit niet bekend is gemaakt, zijn er aanwijzingen dat er reeds wordt samengewerkt op veiligheidsgebied. Het gaat vooral om antiguerrilla-tactieken en terrorisme-bestrijding; zo zouden Israëlische experts de Turkse strijdkrachten adviseren in haar strijd tegen de PKK. Naar verluidt is ook Jordanië geïnteresseerd in militaire samenwerking met Turkije (en Israël).

In de regio is in het bijzonder door Syrië en Iran, maar ook door Griekenland scherp afwijzend gereageerd op de intensivering van de vooral de militaire samenwerking tussen Turkije en Israël. Tussen Turkije en Syrië bestaan al langer spanningen, waarbij het verblijf van de PKK-leiding in Syrië en de watervoorziening aan Turkije (loop van de Eufraat), die voor Turkije vitaal is, belangrijke factoren zijn. Feit is dat Syrië door de Israëlisch-Turkse samenwerking onder grotere, regionale, druk komt te staan. Om deze reden heeft Syrië verklaard, als tegenwicht tegen de Turks-Israëlische samenwerking, de politieke en militaire samenwerking met Iran te zullen gaan uitbreiden.

De relatie tussen Turkije en Iran is ambivalent te noemen. Niettegenstaande zijn orthodox islamitische opstelling houdt [REDACTED] in religieus en politiek opzicht vooralsnog afstand tot Iran. Tussen beide landen bestaan al jaren uitgebreide economische betrekkingen en wordt ook samengewerkt op het gebied van veiligheid ten aanzien van, wat wordt genoemd "regionaal terrorisme". Dit betreft de Koerden, waarbij Turkije voornamelijk de PKK bestrijdt. Iran richt zich niet alleen op Koerden onder de Iraanse politieke oppositiegroeperingen die in ballingschap in Turkije verblijven, maar ook tegen [REDACTED]. Van betekenis is dat de regering [REDACTED] niet bereid is in te gaan op het Iraanse voorstel om militair samen

[REDACTED]

te werken. [REDACTED] moet rekening houden met de afwijzende opstelling van de Turkse militaire leiding tegenover Iran. Wat dit betreft heeft de Turkse CGS herhaaldelijk verklaard dat de verplichtingen verbonden aan het NAVO-lidmaatschap en vooral de relatie met de Verenigde Staten voorop staan.

IRAK

Toenemende spanningen tussen KDP en PUK

Er bestaat onverminderd groot wantrouwen tussen de tot voor kort in noord Irak strijdende Koerdische partijen KDP (de Koerdische Democratische Partij van [REDACTED] en de PUK (de Patriottische Unie Koerdistan van [REDACTED]). Officieel is er nog steeds sprake is van een staakt-het-vuren tussen beide partijen, maar de onder leiding van de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Turkije in Ankara gevoerde vredesonderhandelingen zijn sinds 11 maart jl. afgebroken. De KDP stelt namelijk de PUK verantwoordelijk voor de moord op een hoge KDP-functionaris in noord Irak en boycot sindsdien het overleg.

Hoewel het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken begin april jl. verkondigde dat beide Koerdische partijen eind van deze maand de onderhandelingen zouden willen hervatten, zijn er indicaties uit inlichtingenkanalen die duiden op een mogelijke hervatting van de gevechten. De PUK vreest dat de KDP, met steun van Irak, opnieuw de aanval tegen het PUK-bolwerk Sulaymanijah wil inzetten. [REDACTED] zou derhalve een preventieve aanval op het KDP-bolwerk Arbil overwegen. Iran zou hiervoor reeds steun aan de PUK hebben toegezegd. Anderzijds zouden, nog niet bevestigde, meldingen over de verhoogde paraatheid van Iraakse troepen in noord Irak, de aanvoer van militaire versterkingen en een propagandacampagne in de Iraakse pers over een aanstaande Turks-Iraanse interventie in noord Irak kunnen duiden op een op handen zijnde actie van het Iraakse leger tegen de PUK.

Feit is dat de spanning in noord Irak aanmerkelijk is toegenomen en dat een opleving van de gevechten op korte termijn niet kan worden uitgesloten. In dit geval zal de rol van Irak en Iran waarschijnlijk wederom belangrijk zijn. Beide landen wijzen weliswaar de vorming van een entiteit "Koerdistan" op hun grondgebied af, maar zullen de hervatting van de Koerdische gevechten niet kunnen/willen negeren en deze strijd willen beïnvloeden. De verwachting is dat noch de recent in werking getreden olie-tegen-voedsel overeenkomst tussen de VN en Irak, noch de 500 man sterke regionale waarnemersmacht ter plaatse, Irak ervan zal weerhouden militair in te grijpen in noord Irak. De reden hiervoor is dat president [REDACTED] herhaaldelijk heeft verklaard dat wanneer de territoriale integriteit van Irak wordt bedreigd, deze met alle middelen zal worden gehandhaafd.

BURUNDI

Opheffing blokkade/toename gewelddadigheden

Op een onlangs gehouden topconferentie in Arusha (Tanzania) is besloten tot opheffing van een groot deel van de economische sancties tegen Burundi. De sancties die overigens eind juli 1996 na een staatsgreep van de huidige Burundese leider [REDACTED] door omringende landen werden ingesteld, betreffen levering van voedsel, landbouwprodukten, genees- en onderwijsmiddelen en bouw materiaal. Aan

[REDACTED]

het Arusha-overleg hebben onder meer Tanzania, Oeganda, Kenia, Zambia, Ethiopië en Rwanda deelgenomen.

De economische blokkade had in beginsel tot doel het aftreden van [REDACTED] een Tutsi militair, te bewerkstelligen en daarmee de terugkeer van het parlement en regering onder de toenmalige (Hutu-)president [REDACTED] mogelijk te maken. [REDACTED] heeft destijds echter gesteld niet te buigen voor de met name door de voormalige president [REDACTED] van Tanzania geïnitieerde boycot jegens zijn land. Inmiddels heeft [REDACTED] verklaard zich in te zullen zetten voor een nationale verzoening in het land. Volgens [REDACTED] wordt de aanzet tot onderhandelingen met alle betrokken partijen echter in sterke mate bemoeilijkt door de ingestelde blokkade. De boycot op de gematigde [REDACTED] zou in toenemende mate vooral extremisten aan zowel Hutu- en Tutsi-zijde in de kaart spelen.

Vooraf de laatste maanden zijn in Burundi de gewelddadigheden tussen enerzijds met name het door Tutsi's gedomineerde leger (FAB) en Tutsi-extremisten en anderzijds Hutu-extremisten/milities toegenomen. Ook is sprake geweest van een poging tot een coup. Mogelijk houdt de sterke toename van gewelddadige botsingen tussen de conflicterende partijen verband met het Arusha-overleg en het beoogde dialoog. Vooralsnog blijft in Burundi sprake van een sterk gepolariseerd klimaat en zal derhalve de op etnische basis gevoerde machtsstrijd tussen concurrerende Hutu en Tutsi-elites en clans voortduren.

NOORD KOREA

Verwerving van torpedo's voor Noordkoreaanse marine?

Onlangs heeft de Noordkoreaanse firma TTAC in Oosteuropese landen en Kazachstan besprekingen gevoerd over de aankoop van torpedo's. Naar zich laat aanzien is in Kazachstan een overeenkomst gesloten voor de levering van een honderdtal torpedo's van het type SET-65 óf 53-65E, beide van Russische makelij. In Joegoslavië is getracht lokaal gefabriceerde torpedo's van het type CT53VA te kopen.

In beginsel kunnen de drie torpedotypen bestemd zijn voor de Noordkoreaanse Romeo-klasse onderzeeboten en mogelijk voor een deel van hun mini-onderzeeboten. De wapens zijn ontworpen om ingezet te worden tegen oppervlakte eenheden. De mogelijke aankoop van de SET-65 en de CT53 past bij de huidige operationele behoeftstelling van de Noordkoreaanse marine. Aankopen zouden dienen ter vervanging of aanvulling van het bestaande arsenaal, waardoor de gevechtskracht van de Noordkoreaanse onderzeedienst (weer) op peil zou worden gebracht

De eventuele verwerving van het type 53-65E is echter opmerkelijk te noemen. Dit is namelijk een zogenaamde 'wakehomer' (zogvolger). De gevechtskracht van de Noordkoreaanse marine zou met de invoering van de 53-65E in theorie aanmerkelijk toenemen. Voor zover bekend is dit type torpedo echter alleen nog maar verkocht als bewapening van de exportversie van de Russische Kilo-klasse onderzeeboten. Noord-Korea beschikt evenwel niet over dit type onderzeeboot en het is moeilijk voor te stellen dat de Romeo een geschikt platform is. In die optiek moet er ernstig rekening mee worden gehouden dat TTAC optreedt als 'tussenpersoon' voor andere landen, bijvoorbeeld Iran dat wel over Kilo-klasse onderzeeboten beschikt.